نەبوونی پیاوی دەوڵەت و سەرکردەی مێژوویی لەناو کوردەکان … کاروان تەیب

لە سەدەی بیستەمدا هەرچەندە نەتەوەکان لە خۆرهەڵاتی ناوەڕاست توانیان دەوڵەتی خۆیان دروستبکەن بەڵام کورد بەهۆکارگەلی جۆراوجۆر ئەو هەلی لەدەستخۆی دا، یەکێك لەوانەیش نەبوونی سەرکردەی مێژوویيە بەتایبەتی لە کوردستانی عیراق.

لە نیوەی دووەمی سەدەی بیستەمدا چەند سەرکردەیەکی سیاسیی دەرکەوتن، لەوانە دیارترینیان هەریەکە لە مستەفا بارزانی و جەلال تاڵەبانی و ئیبراهیم ئەحمەد بوون پاشانیش هەریەکە لە مەسعود بارزانی و نەوشیروان مستەفا و چەندینی تر. ئەمانە لە ساڵانی شەستەکانی ئەوەندەی سەرقاڵی دژایەتی کردنی یەکتر بوون ئەوەندە نەئەپەرژانە سەر خەباتکردن لە پێناو مافەکانی کەلی کورد. تا لە ساڵی 1975 بەتەواوی بەهۆی نەبوونی سەرکردەیەکی مێژووییەوە کە سەرکردایەتی خەڵکی کوردستانی عیراق بکات “شۆڕشی ئەیلول” کۆتایی پێهات. لەو رووەشەوە سیاسەتمەدارێکی وەك مەحمود عەسمان ئەڵێت:” سەلماندمان کە قیادەیەکی فاشلین بۆیە شۆڕشی ئەیلولمان کۆتایی پێهینا، ئەگەر نا خۆ ئەمانتوانی هیچ نەبێت تۆزێ تەقوتۆقێك بکەین.”

لەدوای دروسبونی یەکێتی و قیادە موئەقەتە- پارتی دوای نسکۆی شۆڕش- و چەند حیزبێکی تر لەدوای ساڵی 1975 ەوە، ئەو پارتە سیاسیيە چەکدارانە ئەوەندەی داردەستی ئێران و وڵاتانی ناوچەکە بوون و شەڕ و ململانێی یەکتریان ئەکرد ئەوەندە فریای ئەوە نەئەکەوتن خەبات لە دژی رژێمی بەعس لە عیراق بکەن. ئێران لە ماوەی شەڕی هەشت ساڵەی ئێران-عیراق هەموو حزب و رێکخراوە چەکدارییەکانی کوردستانی عیراقی خستەژێر دەسەڵاتی خۆیەوە بۆ مەرامەکانی خۆی بەکاریئەهێنان. دواتریش لەسەردەمی ئەنفالدا کە سەدام هۆکاری سەرەکی لە ئەنجامدانی”کۆتایی هێنان بوو بە بزووتنەوەی چەکداری کورد”، لەسەدا نەوەدی لادێکانی کوردستان رووخێنران و خەڵکەکەشیان ئەنفالکران و راگوێزران کە پشتوپەنای حزبە کوردییەکان بوون. لەمەیشدا ئەوەی ماڵی وێران بوو خەڵکی لادیکانی کوردستان بوون. چونکە رژێمی عیراق “تۆڵەی ئەوەی کردەوە کە هاوکاری بزوتنەوە چەکدارەیەکانی کوردیان کردوە”. لەم

کاتەیشدا هەرچی سەرکردە و مەسئولی حیزبەکان بوون خۆیان قوتارکرد و ڕۆشتنە دەرەوە و تا دوای ئەوەی خەڵکی کوردستان راپەڕینی کرد و حکومەتی عیراق بەتەواو لە کوردستان راماڵی، ئینجا هاتنەوە سنگی خۆیان دەرپەڕاند. هەربۆیە جارێکیان باسی مەزڵومییەتی کوردم بۆ مامۆستایەکی زانکۆم لە فەڕەنسا کرد، ئەویش لە وەڵامدا پێی وتم ئەگەر نەبوونایەتێ داردەستی وڵاتانی دراوسێ ئەوا لەو باوەڕەنیم جینۆسایدە بکرانایە بەوشێوەیە (کە مەبەستی ئەنفال و هەڵەبجەیە).” کاربەدەستانی کورد، دوای راپەرینیش ئەو ماڵوێرانییەیان بەسەر کوردا هێنا، هەر لە شەڕی ناوخۆ و تاڵانکردنی وڵات تا رۆژمان گەیشتە تاڵانکردنی سامانی ژێرزەوی: نەوت و گاز.

لەدوای 2003 جەلال تاڵەبانی رۆیشتەوە بەغدا و زیاتر خواستی ئەوە بوو پۆست لە بەغدا وەربگرێت. مەسعود بارزانیش لە هەرێمی کوردستان مایەوە. تاڵەبانی تا ئەوکاتەشی کە نەخۆشکەوت تەنها بۆ سەردان ئەگەڕایەوە کوردستان، چونکە سەرۆکی عیراق بوو، هەمیشە سەرقاڵی ئاشتکردنەوەی لایەنەعیراقییەکان بوو. هەرچی مەسعود بارزانیشە لە 2005 ەوە سەرۆکی هەرێمە، بەڵام زیاتر لەو ناوچەیە دەستڕۆیشتو و دەستکراوەیە کە پێی ئەڵێن زۆنی زەرد، ئەگەر نا بەپێی ئەزمون لەماوەی 11 ساڵی رابردودا بینیمان کە لەناوچەی سەوزو نیلی دەسەڵاتی نییە. ئەمەیش بۆ دوو هۆکار ئەگەڕێتەوە، یەکەم بارزانی ئەوەندەی هەڵسوکەوت وەك سەرۆکی حزبەکەی و بنەماڵەکەی ئەکات ئەوەندە کارناکات بۆ هەرێمێکی کوردستانی یەك ئیدارە، خۆیشی لەوە ئەچێت پێی باش بێت هەربۆیە هیچ دەسپێشخەریەکی جدی ناکات بۆ ڕێخستنەوەی ناو ماڵی کوردی لە ئێستادا کە ئەزموونی هەرێمی کوردستان لە داڕوخانی تەواوەتییە.

تاڵەبانی هەر زوو رۆیشتە بەغداد هەرگیز نەبوو بە پیاوی دەوڵەت و سەرکردەی مێژویی بۆ کورد. هەوڵەکانی هیچ بەرهەمێکی وایان نەبوو بۆ کوردستان تا کیانێکی سەربەخۆ دروست بکات و بەو شێوەیە ژیانی سیاسیی کۆتایی هات کە بینیمان. هەرچی نەوشیروان مستەفایشە بەهەما شێوەی تاڵەبانی و بارزانی نە پیاوی دەوڵەتەو نە سەرکردەی مێژوویی.

هەرچی مەسعود بارزانیشە تا ئێستا لەناوچەی ژێر دەسەڵاتی خۆی ماوەتەوە و لەوە زیاتر دەسەڵاتی گەشەی نەکردووە، هەموو روداوەکان ئەوە نیشان ئەدەن کە نەیتوانیوە ببێتە پیاوی دەوڵەت و ناشبێت بە سەرکردەی مێژوی چونکە ناتوانێت ئەو دەوڵەتە بۆ کورد دروستبکات کە هەمیشە ریکلامی بۆ ئەکات.

بەرای من هیچ کات کورد ناتوانێت دەوڵەت دروستبکات ئەگەر سەرکردەیەکی مێژویی یان پیاوی دەوڵەتی وەك جۆرج واشنتن لە ئەمریکا، ئەتاتورك لە تورکیا نوێ، شارك دو گۆل لە فەڕەنسا، پسمارك لە ئەڵمانیا، عەبدولعەزیز ئال سعود لە سعودیای نەبێت. کەواتە دروستبونی دەوڵەت ئێستا لە کوردستانی عیراق تەنها قسەیەو هیچی تر. بەگشتی سیاسیەکان لە کوردستان سەرکردەی حیزبێك، بنەماڵەیەك یان گروپێکن. هیچ سەرکردەیەکمان نییە لە زاخۆوە تا خانەقین نفوزی هەبێت. لەم حاڵەتەیشدا دەوڵەتێك دروست نابێت ناوی کوردستان بێت. هەمیشە سورم لەسەر ئەوەی کە بڵێم ئەگەر لە دوای جەنگی یەکەمی جیهانەوە دەوڵەتی کوردستان (کە ئەو کاتەیش هەربەهۆی نەبوونی سەرکردەی مێژوویەوە دروستنەبوو) دروستبکرایە ئێستاهەر کوردەکان خۆیان کردبوویان بە چەندین پارچەوە.

Karwantayib@gmail.com

خەونەکەی تاڵەبانی بوبە کابوس … کاروان تەیب

دوای کیمبابارانکردنی هەڵەبجە بەچەند ڕۆژێك، ڕۆژنامەنوس و کوردناسی دیاری فەڕەنسی، کریس کۆچێرا، چاوپێکەوتنێك، لەسەر پرسی کورد، لەگەڵ جەلال تاڵەبانی، سکرتێری گشتی یەکێتی نیشتمانی کوردستان، ئەنجامئەدات و لە 25ی ئازاری 1988 ڕۆژنامەی لیبراسیۆن-ی فەڕەنسی بڵاوئەکاتەوە.
تاڵەبانی لە چاوپێکەوتنەکە جگە لەوەی باس لە کیمیابارانکردن و هاوپەیمانێتی نێوان فەڕەنسا و رژێمی عیراق و کوژرانی پێنج هەزار لە دانیشتوانی هەڵەبجە ئەکات، ئاماژە بە پرسی کورد و دامەزراندنی دەوڵەتی کوردی ئەکات ئەوەی کە ئەو ناوی ناوە "کۆماری کوردستان"، بۆ ئەوەش تاڵەبانی بونی نەوت و سەرچاوەی تری سروشتی لە کوردستان بە فاکتەری سەرەکی دائەنێت بۆ دامەزراندنی ئەو دەوڵەتە، بەڵام ئایا ئەو خەونەی تاڵەبانی چۆن دەچو؟
تاڵەبانی ئاماژە بە خەونە گەورەکەی کورد ئەکات لە کوردستانی عیراق کە دروستکردنی کیانێکی سەربەخۆیە. لە چاوپێکەوتنەکە

ئەڵێت:"ئێمە خوازیاری دامەزراندنی کۆماری کوردستانین. ئەو کۆماری کوردستانەیش ئەکرێت لەگەڵ عیراقدا بمێنێتەوە، لە چوارچێوەی سیستەمێکی فیدراڵی، هاوشێوەی وڵاتانی کۆماری یۆگۆسلاڤیا، بەڵام بەو مەرجەی عیراق ببێ بە وڵاتیکی دیموکراسی، لەم حاڵەتەیشدا ئەگەر عیراق بەو شێوە دیکتاتۆرییە بمێنێتەوە ئەوا جیائەبینەوە."

لە درێژەی وەڵامەکانیدا بۆ رۆژنامەنوسە فەڕەنسییەکە، تاڵەبانی ئەڵێت:"لەبەرئەوەی (وڵاتەکەمان) دەوڵەمەندە بەنەوت و سەرچاوەی تری سروشتی و خاکێکی بەپیتی هەیە و هەروەها خەڵکی کوردستان کارامەن، بۆیە ئەتوانین وڵاتێکی دەوڵەمەند و گەشەکردو بنیادبنێین".

تاڵەبانی ئەو کاتە داوا ئەکات کە عیراق ببێ بە دیموکراسی، بەڵام لە ئێستادا ئەو دیموکراسی و دەستاودەستکردنی دەسەڵاتەی لەعیراق هەیە لە کوردستان نییە. لە عیراق لە دوای 2003 ەوە سێ سەرۆکی گۆڕیوە، بەڵام لە کوردستان لەو ماوەیە تەنانەت یەك سەرۆکیشی نەگۆڕیوە. واتا رێك پێچەوانەی ئەوەی تاڵەبانی وتویەتی لە ئێستادا هاتوەتەدی. تەناتە هەمو روداوەکان ئەوەمان پێئەڵێن تا ساڵی 2021 هەڵبژاردن لە کوردستان ناکرێت، کەچی لە عیراق لەکات و ساتی خۆی ئەکرێت، وەزیر لێپێچینەوەی لێئەکرێت و متمانەی لێوەرگیرێتەوە، پەرلەمان و حکومەتێکی کارا هەیە، داهاتی نەوت شەفافە، بودجە لەکاتی خۆی پەسەند ئەکرێت…هتد ئەوانە هیچی لە هەرێمی کوردستان (کە ئەو کۆمارە کوردییەیە تاڵەبانی باسی کردوە) نییە.

سەبارەت بە سەروەتی هەرێمی کوردستانیش، لە دوای ساڵی 2008 ەوە، نەوتی هەرێمی کوردستان لەلایەن "هەندێ سیاسییەکانی سەربە یەکێتی نیشتمانی کوردستان و پارتی دیموکراتی کوردستان تاڵانئەکرێت یان بە قاچاخئەبرێت"، لە دوای "رێککەوتنی سیاسی" یەکێتی و گۆڕان، بزوتنەوەی گۆڕان چاوپۆشی لە یەکێتی ئەکات، وەك ئەوەی ئەو حیزبە، لەماوەی شەورۆژێکدا، بوبێت بە "نەزیە و پاك و بێگەرد"! بەوەش گۆڕان ئەبێتە بەشێکە لەو سیستەمە گەندەڵەی کە هەیە.

دیارە ئەو نەوتەی کە تاڵەبانی باسی لێکردوە ئەوەی کەرکوکە. ئەوەتا لەدوای 2014 ەوە –دوای هاتنی داعش- ئەو شارە بەخۆی و نەوتەکەیەوە لەژێر دەسەڵاتی کوردە. "چەند سیاسیەکی پارتی و یەکێتی ئێستا خۆیان نەوتی کەرکوك و کوردستان ئەبەن". بۆ پشت راستکردنەوەی ئەمەش ئاماژە بە لێدوانێکی شاڵاو عەلی عەسکەر، ئەندامی سەرکردایەتی یەکێتی ئەکەم کە وتی:" ئیتیفاقی ژێربەژێر لە نێوان (یەکێتی و پارتی) هەیە بۆ بردنی نەوتی کەرکوك". بە کورتی "رۆژانە زیاتر لە 600 هەزار بەرمیل نەوت لە کوردستانەوە هەناردەئەکرێت، بەڵام داهاتەکەی شەفاف و دیار نییە"، لەولایشەوە

“رۆژانە بەردەوام بەتەنکەر نەوت و گاز بە قاچاخ ئەبرێن”.
کاتێك باش بۆمان رونئەبێتەوە کە سیاسییەکانی کوردستان چی کارەساتێکیان بەسەر کوردستان هێناوە کە خۆیان ناکۆکی و ململانێ بکەوێتە نێوانیانەوە لەسەر سەروەت و سامان و دابەشکردنی داهاتی نەوتی قاچاخ.
هەر ئەوانەش وائەکەن کە خەونەکەی تاڵەبانی ببێت بە کابوس. چونکە نە هەرێمی کوردستان لە بەغدا دیموکراسی ترە نە نەوت و سامانی سروشتی بون مایەی خێر و خۆشی بۆ کورد.

karwantayib@gmail.com

هەرێمی کوردستان بووە بە ناوچەیەك بۆ قاچاخچێتی نەوت … کاروان تەیب

ئەو قەیرانە سیاسیی و ئابورییەی لە کوردستان سەریهەڵداوە زیاتر دوای ئەوە دەرکەوت کە نەوت و گازێکی زۆر لە کوردستانی عێراق دۆزرایەوە و بۆدەرهێنان کۆمپانیا زەبەلاحەکەنای نەوت روویان لە هەرێمی کوردستان کرد. لێرەوە نەهامەتییەکانی خەڵکی کوردستان دەستیپێکرد، بەتایبەتی دوای ئەوەی شانبەشانی ناردنی نەوت بە بۆری، سیاسییە قاچاخچییەکانی یەکێتی نیشتمانی کوردستان و پارتی دیموکراتی کوردستان کەوتنە تاڵانکردنی نەوت و گاز بەتەنکەر و دانانی پاڵێوگەی قاچاخ.
لە دوای ساڵی 2008 ەوە تا ئێستا، بە بەردەوامی، نەوتی کوردستان بە بۆری و بەتەنکەر لەلایەن سیاسی و دەسەڵاتدارانی سەربە یەکێتی و پارتییەوە ئەفرۆشرێت، بەڵام تا ئێستا لە نەهامەتی زیاتر هیچ سودیکی تری بۆ خەڵکی کوردستان نەبووە.
ئەوەی لەناوچەی یەکێتی رووئەدات فەوزایەکی گەورەیە. “تا چەند مانگێك لەمەوبەر نەوتی ناوچەی سەوز لەلایەن چەند سیاسییەکی ناو یەکێتییەوە لە رێگەی جۆراوجۆر وەك تانکەر و بۆری بە قاچاخ ئەبرا”، هەر سیاسییەك و بۆخۆی ئیشی ئەکرد، بەڵام دواتر “باڵی

دەستڕۆیشتووی ناو یەکیتی"، لە ڕێگەی بەکارهێنانی هێزی دژە تیرۆرەوە، بەڵام لە ئیستادا تا ڕادەیەکی زۆر مۆنۆپۆڵی نەوت و دەسەڵاتیانکردووە لە ناوچەی سەوز. هەر بۆیە چەند ڕۆژێك لەمەوبەر ئەندامێکی مەکتەبی سیاسیی ناو یەکێتی (کە تۆمەتباری سەرەکیشە بە تیرۆرکردنی ڕۆژنامەنوسێك لە گەرمیان، "بەهۆی ئەوەی گەندەڵییەکانی ئاشکرا کردبوو") ئەوەی ئاشکرا کرد کە گەندەڵی هەیە و خۆی وا نیشاندا کە کەسێکی خاوێنە، بەڵام بەپێی ئەو زانیاریانەی لەسەرچاوەیەکەوە بەردەستی ئێمە کەوتووە، ئەو کەسە، کە "خۆی بەتەنکەر قاچاخچێتی نەوتی ئەکرد، ماوەی چەند مانگێکە لەلایەن باڵی دەستڕۆیشتووی ناو یەکێتی واتا هێرۆ ئیبراهیم ئەحمەد- ماڵی مام جەلال-، بواری نادات کە نەوت ئاودیو بکات و هێزی دژەتیرۆر ڕێگەی پێنادات و ئێستادا تاڕادەیەکی زۆر باڵی دەستڕۆیشتوو قۆرخی نەوت و گازی کردووە بۆخۆی". هەربۆیە لە شاشەی تەلەفیزیۆن دەرئەچێت و قسە ئەکات، ئەگەر نا خۆ پێشتریش گەندەڵی هەبوو بۆ وشەیەکی نەئەوت.

پێشتر لە ناحیەیەی قادر کەرەم –کۆرومۆر- کە کۆمپانیا دانە غاز کاری تێدا ئەکات، جگە لەوەی بەبۆڕی گازی بۆ بەرهەمهێنانی کارەبا و مەبەستی تر ئەگوازرێتەوە، هاوزەمان نەوت و گازیش هەر لە کێڵگەی کۆرومۆرەوە بە تانکەر ئەگوازرێتەوە، – بەچاوی خۆم بینیم لە بانی نەمەقان تەنکەری ئێرانی گازی تێدابوو ئەیگواستەوە-، بێگومان بۆ ئێران، ئەمە جگە لەوەی کە ماوەی چەندین ساڵە بە قاچاخ نەوتی لێ بەتاڵان ئەبرێت، ئەوەش تەنها نموونەیەکە.

دوای هاتنی داعش، شاری کەرکوك، بە کێڵگە نەوتییەکانییەوە، لەلایەن پارتی و یەکێتییەوە کۆنترۆڵکرا. هەر لە سەرەتاوە پارتی هەردوو کێڵگەی هاڤانە و بای حەسەنی بۆ خۆی داگیرکرد. بەپێی راپۆرتەکان و زانیارییەکانی خۆیان، ڕۆژانە زیاتر لە 200 هەزار بەرمیل نەوت لەو کێڵگانەوە بۆ بەندەری جیهانی تورکی هەناردەئەکرێت. هەندێ لە سەرکردەکانی یەکێتی وا خۆیان نیشان ئەدەن کە ئەو نەوتە تەنها لەلایەن پارتییەوە ئەبرێت و داهاتەکەی دیار نییە، بەڵام شاڵاو عەلی عەسکەری، کە ئەندامی سەرکردایەتی یەکێتی لەبەرنامەیەکی تەلەفیزیۆنیدا وتی:"ئیتفاقی ژێربەژێر لە نێوان ئەو دوو حیزبە هەیە بۆ بردنی نەوتی کەرکوك".

ئەوەتا نەجمەدین کەریم پارێزگاری کەرکوکیش یەك وشە لەسەر نەوتی کەرکوك ناڵێت، ئەویش دیارە لە ناو ڕێککەوتنە ژێربەژێرەیە کە شاڵاو عەلی عەسکەری باسی ئەکات، چونکە ئەگەرنا قسەیەکی ئەکرد لەسەر بەتاڵانبردنی ئەو نەوتە. شورەییە بۆ پارێزگارێك کە ئەو هەموو نەوتەی لێوە هەناردەبکرێت بەڵام ئیدارەی پارێزگاکە مانگانە سێ هەزار دینار لە هاوڵاتیانی وەرگرێت بۆ "پاککردنەوەی شارەکە".

ئەمە لەکاتێکدا خەڵك ئەو پارەیەش ئەدات هێشتا هەر لە زبڵدان ئەچێت. ماوەیەك لەمەوبەر من ڕۆژنامەنووسێكی فەڕەنسیم بردە ئەو شارە چوینە ناوەڕاستی شار، وتی:"ئەمە ئەو شارەیە کە لەسەر ئۆقیانوسێك نەوتە و خەڵکەکەی وا ئەژین؟!"

پارتی، کە دۆسیەی نەوتی لایە ڕۆژانە زیاتر لە 600 هەزار بەرمیل نەوت هەناردەی دەرەوە ئەکات لە هەرێمی کوردستانەوە "بەئاگاداری یەکێتی"، بەڵام ئەوەتا نیوەموچەو چارەکە موچەیش لەکاتی خۆی نادات بە فەرمانبەران، هەموو کەسێکیش ئەزانێت ئەو بڕە نەوتەی کە ئەنێردرێت بەشی موچە بەزیادەوە ئەکات.

یەکێتی لە حکومەتەو تەئکید ئەکاتەوە کە ئاگای لە هەناردەکردنی نەوتە. هەندێ جاریش، لە زاری هەندێ کادرییەوە بەشێوەیەکی ناڕەسمی، خۆی وەك ئۆپۆزسیۆن نیشان ئەدات –ئەوەش دوو هۆکاری هەیە هەندێ جار بەهۆی ئەو فەوزایەوە کە لەناو ئەو حزبە هەیە هەندێ جاریش بۆ چەواشەکردنی رای گشتییە-. بۆ پارتیش ئەگەر یەکێتی بەڕەسمی ناکۆك نەبێت لەگەڵی ئیتر کێشەی نییە. هەربۆیە هەمیشە پارتی ڕەدی ئەو یەکێتیانەی کە باسی نا شەفافی لە دۆسیەی نەوت ئەکەن ئەداتەوە و ئەڵێت قوباد تاڵەبانی جێگری سەرۆکی حکومەت "ئاگای لە هەموو شتێکە". قوباد تاڵەبانیش هەرگیز نەیوتووە ئاگام لە دۆسیەی نەوت نییە. ئەوەش ئەوە نشان ئەدات بڕیار بەدەستانی ناو یەکێتی ئاگایان لە هەموو شتێکە. کەواتە بردن و فرۆشتن و دیارنەمانی داهاتی نەوتی کەرکوك و کوردستان بە ئاگاداری یەکێتی ئەکرێت.

لەو ماوەیەش کە پارتی هەندێ هێزی جوڵاند بە لای کێڵگەنەوتەکانی هاڤانەو بای حەسەن، یەکێتی یەکسەر هاواری لێهەڵسا، چونکە بەرژەوەندییەکانی کەوتە مەترسییەوە. هۆکاری بێدەنگبوونی یەکێتی دوای چەند ڕۆژێك دیارە بۆ ئەوە ئەگەڕێتەوە کە پارتی دڵنیای دایە یەکیــَتی کە خەمی نەبێت و هەروەك و پێشوو پێکەوە نەوتەکە ئەنێرن و بەشی یەکێتی لە داهاتی ئەو کێڵگانە زامن ئەکرێت.

ئەوەش روونە کە حکومەتی هەرێمی کوردستان –پارتی- مافی ئەوەیان نییە داوای بودجە لە بەغدا بکەن چونکە هەرێمی کوردستان نەوتەکەی ئەفرۆشێت، پارەکەی ئەچێتە گیرفانی هەندێ لە دەسەڵاتدارانی هەرێمەوە، بۆیە نا مەعقولییەکی گەورەیە داوای بودجە لە بەغداد بکات، هەموو خەڵکی کوردستان لەوە تێگەیشتووە کە هەقی خەڵکی کوردستان لای دەسەڵاتدارانی کوردە نەك بەغدا.

ئەوەی ئەمێنێتەوە ئەوەیە پارتی نەوت بەڕۆژی نیوەڕۆ ئەنێرێت و داهاتەکەشی دیار نییە. یەکێتی و کۆمەڵ و یەکگرتوو –گۆڕانیش داوا لە پارتی ئەکەن وەزیرە دەرکراوەکانی بگەڕێنێتەوە- لەهەولێر

لەدەسەڵاتن، بەڵام لە سلێمانی خۆیان ئەخەنە پاڵ “بەرەی نارِەزایی خەڵک” و خۆپیشاندان ئەکەن، ئەمەیش دووفاقییەکی گەورەیە ئەگەر راست ئەکەن فەرموو لە حکومەت بکشێنەوە.

بزووتنەوەی گۆڕانیش کە پێشتر یەکێتی و پارتی وەك یەك بە گەندڵ و قاچاخچی نەوت ناو ئەبرد، بەڵام دوای “رێککەوتننامەی سیاسی”یەکەیان لەگەل ئەو حیزبە، یەك وشەیش لەسەر قاچاخچییەکانی نەوت لەناو یەکێتی ناڵێت، ئەوەش ئەوە نیشان ئەدات گۆڕانیش بەشێکە لەو تاڵانی و نەهامەتییە کە بەسەر کوردستان هێنراوە. ئەوەی ئەمێنێتەوە ئەبێ ئەوە بزانێت هیچ حزبێك لە بەرژەوەندی میللەت کارناکات. ئێمە تەنها کاتێك باش لە سیاسییەکان تێئەگەین کە ناکۆکی بکەوێتە نێوانیانەوە. ئەو کات باشتر بۆماندەرئەکەوێت ئەمانە چی ماڵوێرانییەکیان بەسەر میللەت هێناوە.

پێشتر دەسەڵاتداران بەشێك لەوەی لەبەر خۆیان ئەمایەوە ئەیاندا بە خەڵك، بەڵام ئێستا ئەوەش نادەن: موچە نییە، ئاو نییە، کارەبا نییە، سیستمی ئیداری و تەندورستی و پەروەردەیی و پەرلەمان و حکومەت نین و ماوەی سەرۆکایەتی هەرێم کۆتایی هاتووە و هەموو دامودەزگاکانی حکومییەکان پەکیانکەوتووە. سەرباری هەموو ئەوانەیش بازاڕ و بازرگانیش لەلایەن سیاسییەکانەوە مۆنۆپۆڵکراوە و گرانییەکی زۆر لە بازاڕ هەیە. کەواتە ئەوەی هەیە ئێستا هەرێمی کوردستان بووە بە ناوچەیەك بۆ قاچاخچێتی نەوت و شوێنی کۆبوونەوەی مافیاکانی نەوت و گازە لە خۆرهەڵاتی ناوەڕاست.

راپەڕینی دوو لە کوردستان: رۆڵی “نوسەران و رۆشنبیران” لەم دۆخە … کاروان تەیب

لە ئێستدا خەڵکی کوردستان لە بارێکی زۆر شلۆقدا دەژین. بەتایبەتی قەیرانی دارایی و گەندەڵی و سیاسیی بووەتە هۆی سەرلێشوان و تێکدانی شیرازەی دانیشتوانی کوردستانی عیراق. پرسیار ئەوەیە ئایا نوسەر و رۆشنبیرانی کورد تا چی رادەیەك توانیویانە خۆیان و پاشانیش تاکی کورد هۆشیار بکەنەوە؟ خەڵکی کوردستان بەقسەی کێ

بکەن لەم قەیرانە گەورەیە؟

دوای راپەڕین، بەشێك لە “رۆشنبیران و نوسەرانی کورد”، روویانکردە هەندەران. بەشێکیان هەرچەندە بواری باشیان بۆ رەخسا، بەڵام نەیانتوانی خۆیان پێبگەیەنن. تەنانەت نەیانتوانی زمانی ئەو وڵاتە فێربن کە لێی دەژین و ناسنامەیان لێی وەرگرتووە. بۆیە خەڵکی وا هەیە بیست ساڵە لە وڵاتێکی ئەوروپییە ئێستایش ئاگای لە رۆشنبیری ئەو وڵاتە نییە، وەك ئەوترێت “ئێستایش خەریکی وەرگێڕانی کتێبی عەرەبی و فارسییە بۆ کوردی”.

ئەو نوسەرانەی کە لەناو کوردستان مانەوە، لە دوای راپەڕین، زۆرینەی رەهایان بەجۆرێك لە جۆرەکانی بوون بەکادری حیزب. لەدوای ساڵی 2003 یشەوە کە “پارە هەڵڕژا لە هەرێمی کوردستان”، حزبە کوردییەکان ئەتوانم بڵێم زۆرینەی ڕەهای ئەو چینەی پێی ئەوترێت “رۆشنبیرو نوسەر”، ئەوانەی لە کوردستانن و ئەوانەشی لە هەندەرانن، کرد بە کادری حیزب یان بەجۆرێك لە جۆرەکان لەلایەن سیاسییەکانەوە کڕان. هەربۆیە ئەوەی بەدڵی سیاسیەکان نەبێت ئەوان نایینوسن. نوسەرە جدییەکانیش کەوتنە پەراوێزەوە.

ئەوان نەك هیچیان نەکرد بۆ پێگەیاندنی تاك بگرە بوون بە مایەی سەر لێشوانی خەڵك و چەواشەکردنیان و دروستکردنی تاکی سەرلێشواو، چونکە بەجۆرێك خۆیان نیشان ئەدا کە لەگەڵ حیزبە کوردییەکان نین، بەڵام بەجۆرێك نوسینەکانیان ئەنوسی کە تابڵێی کرچ و کاڵ بوو و خزمەتی بەو گەندەڵییە ئەکرد کە ئێستا گیرۆدەی بوین. هەریەکەیان لە یەککاتدا قسەیان لەسەر هەموو شتێك ئەکرد. ئەوان تەنها بۆ خاڵی کردنەوەی توڕەیی خەڵکی کوردستان کارئەکەن، بۆیە ئیشیان بۆ پێگەیاندن و پەروەردەکردن تاکی کورد نەکردووە. تەنانەت هیچ میتۆدێك لە نوسینەکانیاندا نابینرێت.

لە ساڵی 1968 دا لە فەڕەنسا کاتێك ناڕەزایەتی دروست بوو ئەوە نوسەران و رشنبیرامی فەڕەنسی بوون کە بوونە مایەی جوڵاندن و هۆشیارکردنەوەی خەڵك. توانیان دەسەڵاتی ئەوکاتەی فەڕەنسا ناچاربکەن کە گوێ بۆ داواکارییەکانیان بگرێت، ئەوەش گۆڕانکاری باشی بەدوای خۆیدا هێنا. هەرچەندە من نامەوێ ئەم دۆخەی هەرێمی کوردستان بە فەڕەنسا بەراورد بکەم، بەڵام ئەوەی من ئەمەوێ تیشکی بخەمە سەر رۆڵی مەرکەزیِ رۆشبیر و نوسەرە جدییەکانە.

هەربۆیە لەمڕۆدا ئەبینین کە تاکی کورد سەرلێشواو و دڵشداماوە، چونکە هیچ بەدیلێك بەدیناکات بۆ ئەو حیزبە کوردیانەی کە ئێستا کاربەدەستن لەهەرێمی کوردستان. تاکی کورد نازانێت ئاوها بمێنێتەوە و ئەم حیزبە گەندەڵانە لەسەر دەسەڵات بن یان “ئەم دەسەڵاتەی ئێستا رابماڵێت”!.

تاكی كورد ئێستاد بیر لەوە ئەكاتەوە، ئەگەر هەر راپەرینێك بكرێت دژی ئەم گەندەڵانە، ئەوا دیسانەوە لە پەنجەرەوە دێنەوە ژوورەوە. ئەوەی زیانی بەر ئەكەوێت تەنها خەڵكی كوردستانە نەك كاربەدەست و گەندەڵكاران. ئێستا هەندێ “رۆشنبیر” و حیزب هەن، هانی خەڵكی ئەدەن بۆ راپەڕین. بەبێ ئەوەی ئیشیان كردبێت لەسەر پێگەیاندنی تاك و دروستكردنی بەدلیل بۆ ئەو گەندەڵانەی ئێستا. لە راستیدا ئینسان نابێت هیچ كات لە شۆڕش و راپەڕین داببڕێت، بەڵام كە كردیشی ئەبی بزانێت بۆچی و كەی ئەیكات.
هەر سەرهەڵدانێك لە كوردستان، رێگە خۆشئەكات كە ئەو پارتانەی لەسەر دەسەڵاتن ئێران و توركیامان بۆ بێنن، بۆ مانەوەی خۆیان، لە كاتێكدا ئەگەر بەرژەوەندیان كەوتە مەترسییەوە. لەم حاڵەتەیشدا وەزعی هەرێمی كوردستان لە سوریا و یەمەن و لیبیا باشتر نابێت. بۆیە لە هەموو حاڵەتێكدا كاتێك بیر لە راپەڕینی دوو، دژی ئەو نوخبە دەسەڵاتدارە “گەندەڵ و مافیایە” بكرێتەوە، پێویستیشە بیر لە دەرئەنجامەكانی دوای ئەوە بكرێتەوە.

karwantayib@gmail.com